

LABİRENTLER (İstekleri içeren dramaturgi notları)

Filiz Bozkuş, Saim Güveloğlu

1.PARAGRAF

Bütün zekamı kullanmak, cesaretimi sonuna kadar korumak için elimden geleni yaptım (*pes etmeden önce seyirciye kendisinin haklı olduğunu inandırmak istiyor.*) / ama bu işkenceye daha fazla dayanamayacağımı biliyorum artık. (*yaratığa duyurmak istiyor, karşı tarafa geçme isteği*) / Zaman algılarım karmakarışık, (*net*) / ama duygularımı artık estetik denetim altında tutamadığımı anlayalı bir kaç gün oldu (*bir önce ki söylediği cümleye inanmamak istiyor*) / sanıyorum (*iki önce ki cümleye geri dönüyor*) / ve artık fiziksel çöküş de neredeyse tamamlandı. / Hiç bir büyük devinimi gerçekleştiremiyorum. (*hareket etme isteği*) / Konuşamıyorum. (*sır veriyor*) / Bu ağır, yabancı havada soluk almak gitgide zorlaşıyor. / (*ayaklara felcin geldiğini görmeliyiz*) Felç göğsüme ulaştığında çıktığında öleceğim. / Belki de bu gece.

Notlar:

- Yaratık, anlamaya çalışırken kendisinin aptal olmadığını farkında. Sorunun kendisiyle ilgili olduğunu düşünmüyor.
- Paragrafın genelini büzülmüş poşet gibi düşün.

2. PARAGRAF

Yaratığinki rafine bir acımasızlık, ama yine de akıldışı. (*anlamak istiyor yaratığı, son noktayı koymak istiyor*) / Baştan beri amacı beni açlıktan öldürmek olsaydı bana yiyecek vermemekle yetinebilirdi. (*amacını öğrenmek, çözmek istiyor, şüphe de var.*) / (*canlandırmaya geçiş*) Oysa, bol bol yiyecek verdi bana, dağlar gibi yiyecek, istediğimden bile fazla yonca yaprağı dört yaprak. (*yiyeceklerle ilişkisini görmeliyiz, yemek istiyor*) / Gerçi taze değillerdi. (*taze olmasını istiyor.*) Kupkuruydular; ölüydüler; onları bizim için hazmedilir kılan unsur yok olmuştu; toprak yemekten farkı yoktu. / (*aç kalma isteği*) Yine de orada duruyorlardı, yoncanın tüm o kokusu ve görüntüsüyle, dayanılmaz ölçüde iştah açıcıydılar. / Başta değil elbette. / Ben bir çocuk değilim ki kurumuş yonca yaprakları yiyeyim (*bir çocuğun yetişkin olma isteği gibi düşün*) diye kendi kendime söylenip durdum. / Ama mide akıldan daha kolay boyun eğiyor. (*yemek istiyor. Yavaşak, kabullenme, hafif bir hal*) / Bir süre geçtikten sonra bir şeyler çiğnemek daha iyi olacak gibi geldi, (*ne?*) / (*ne'ye cevap*) acıyı dindirip bağırsakları dolduracak bir şey, / ne olursa olsun. / Bende yedim, yedim ve aç kaldım. / Neyse ki artık hiçbir şey yiyemeyecek kadar bitkinim.

3.PARAGRAF

O inceden inceye düşünülmüş, sapkın acımasızlık bütün davranışlarında görülüyor. (*yaratığı dövmek istiyor*) / Ve en kötüsü de başta öylesine bir rahatlama ve sevinçle kabullendiğim şey: Labirent. Labirentler... (*labirenti kabullenmemiş olmayı istiyor*) / (*anlatmaya ve canlandırmaya başlıyor*) İlk yakalandığımda şaşır kalmıştım. / Bir dev tarafından yakalanıyorum (*mekanı anlamak istiyor*) / ve bir hapisaneye atılıyorum; ve hapisanenin etrafında da kafa karıştırıcı, mekansal olarak huzursuz edici bir yer var. Garip, pürüzsüz, eğimli duvarlar ve tavan yabancı bir maddeden yapılmış ve

hatları bana çok anlamsız geliyor. / *(güvende olmak istiyor)* İşte bu yüzden, oradan alınıp bütün bu tuhafıklar arasında bir labirente, tanıdık, hatta aşına gelen labirente konduğum zaman benim için büyük bir huzursuzluğun ardından gelen bir direnç ve umut anı oldu bu. / Belli ki bir tür deneme ya da soruşturma için bir labirente konmuştum, iletişim kurmak için ilk kez bir girişimde bulunuluyordu. *(iletişim kurmak istiyor)* / Elimden geldiğince yardımcı olmaya çalıştım. *(seyirciyi inandırmak istiyor)* / <iletişim dansı> Ama çok geçmeden yaratığın iletişim kurmak gibi bir amacının olmadığını anlamaya başladım. *(hesaplaşmaya geri dönüyor)*

Notlar:

- Paragrafın üstün isteği: hesaplaşmak istiyor.
- Hayvanların korktuklarında, panik halinde yaptıkları büyük, ani, garip, beklenmeyen, hareketlerini düşün.

4. PARAGRAF

Zeki o, çok zeki, bunu gösteren binlerce kanıt var. *(kendisinin de zeki olduğuna inanmak istiyor)* / Her ikimiz de zeki canlılarız, / her ikimiz de labirent kurucularıyız. *(kendisinin de labirent kurucusu olduğunu göstermek istiyor)* / Birbirimizle konuşmayı öğrenmek oldukça kolay olurdu. *(artık iletişim kurmayı istemiyor)* / Yaratığın istediği şey bu olsaydı ama değil. / Kendisi için nasıl labirentler kuruyor bilmiyorum. *(onun kendisinden farklı olmadığını bilmek istiyor, aynı olmak istiyor, kararmaya başlıyor imge olarak)* / Benim için yaptıkları birer işkence aracı. *(ve tam kararıyor)*

Notlar:

- Yaratığın pis (insansı?) halini görmeliyiz.
- Ve sonuç olarak kararmalı. Sahne yavaş yavaş kararır. (oyuncunun hayalinde)

5.PARAGRAF

(kararmışken birden uyanıyor seyirciden alarak) Labirentler, *(canladırılmaya geçiş)* dediğim gibi temel olarak bilinen tiptendi, yalnızca duvarları balçıktan daha soğuk ve daha pürüzsüz olan o yabancı maddeden yapılmıştı. Yaratık her dehlizin bir ucuna kurumuş yapraklar koymuştu, / *(anlamak istiyor)* nedenini bilmiyorum; bir tören ya da hurafe olabilir. / Beni yerleştirdiği ilk labirent bebeklere özgü kısalık ve basitlikteydi. *(daha karmaşık labirentlere konmak istiyor, kendisini oraya layık görmüyor)* / Üzerinde bir şeyler ifade etmeye yarayan, hatta ilginç olan hiçbir şey yoktu. / *(kendisine layık görüyor gibi)* İkincisi ise Kapısız Olumlamanın basit bir versiyonuydu, yapmak istediğim güven verici, iddialı duyuru için oldukça elverişliydi. / *(‘inanmayacaksınız ama’ tavrıyla)* Ve en sondaki, yedi koridorlu ve on dokuz bağlantılı labirent Maluvia tarzına, Yeni Dışavurumcu tekniklerin neredeyse tümüne şaşırtıcı bir yakınlık gösteriyordu. / Yaratığın mekan anlayışına göre bazı uyarlamaların yapılması gerekmişti, ama / bu uyarlamalarda da belirli bir yaratıcılık niteliği vardı. *(hayranlık)* / Bu labirent üzerinde çok çalıştım. Gece boyu planlar yaptım. Bağlantıları ve boşlukları, geçişleri ve durakları, Doğru Hat’ın düzensiz, alışılmadık, ama yine de güzel yolunu tekrar tekrar gözümün önüne getirdim. Ertesi gün, uzun labirente yerleştirilip, yaratık da gözlemlemeye başladığı zaman Sekizinci Maluvia dansını baştan aşağı icra ettim. <maluvia dansı>

6.PARAGRAF

Pek parlak bir icra olmadı. *(daha iyi dans etmek istiyor)* / Sinirliydim ve uzam-zaman parametreleri kesin değildi. *(yaratığın onu anlamasını istiyor, suçun kendisinde değil yaratık da olduğunu düşünüyor)* / Ama Sekizinci Maluvia en zavallı labirentte, en kaba icrada bile muhteşemdir./ “Bulut” temasının acayip bir biçimde antik sarmal motifiyle birleşerek tekrar tekrar ortaya çıktığı dokuzuncu bölümdeki dönme hareketleri karşı konulmaz güzelliğindedir./ Bunların çok yaşlı biri tarafından icra edilmesini seyretmişim; o kadar yaşlı ve kaskatıydı ki hareketleri sadece ima etmekle yetiniyordu yalnızca. Bir gölge jesti, temaların silik bir yansıması, ama seyreden herkes yerinde çakılıp kalmıştı./ Varlığımızı bundan daha soylu bir şekilde belirtmenin başka yolu yok. İcra ederken kendim bile hareketlerin gücüne kapılmış, bir tutsak olduğumu, beni izleyen yabancı gözleri unutmuşum; labirentin ve kendi güçsüzlüğümün eksikliklerini aştım. Sekizinci Maluvia’yı daha önce hiç etmediğim kadar güzel dans ettim. < maluvia dansı >

Not:

- Paragraf boyunca kendine ve türüne hayranlığını dile getiriyor. Akışkan, kesintisiz.

7. PARAGRAF

Biter bitmez yaratık beni aldı ve ilk labirente koydu; / o kısa labirente, daha konuşmasını bilmeyen bebekler için yapılmış olana. *(değerinin, kıymetinin bilinmesini istiyor.)*

Aşağılama kasıtlı mıydı? *(bilerek mi, bilmeden mi yaptığını anlamak istiyor)* / Hepsi geçmişte kaldığı için bunu öğrenmenin yolu yok artık. *(öğrenmek için çaba harcamak istemiyor)* / Ama bu davranışı cahilliğine vermek pek mümkün gözüküyor. *(tekrar öğrenmek istiyor)*

Üstelik kör de değil. / Gözleri var. İlk bakışta belli olan gözleri. *(inanabiliyor musunuz?!)* / Neredeyse bizim gözlerimiz gibi olduğuna göre bizim gördüğümüz gibi görüyor olmalı. / Bir ağız, dört ayağı var, iki ayak üzerinde yürüyebiliyor, bir şeyleri tutmak için kullandığı elleri var,/ vesaire; / bütün o devasallığına ve garip görünüşüne rağmen fiziksel olarak bizlere balıklardan daha yakın gibi görünüyor. / Yine de balıklar sürüler oluşturup dans ederler ve kendi aptalca yöntemleriyle bile olsa iletişim kurarlar! / *-iletişim kurmak için her türlü şeyi var, nasıl olur?! (bu küçük paragraf boyunca)*

Yaratık bir kez olsun benimle konuşmaya çalışmadı. / Günler boyu benimle oldu, beni seyretti, bana dokundu, beni eline aldı; / bütün hareketleri bir amaca yönelikti, / ama iletişimsel değildi. / Belli ki yalnız yaşayan, tümüyle içine kapalı bir yaratık bu. *(acıyor)* /

Acımasızlığının nedeni bu olmalı.

Oyunun geldiği bu noktada karakter büyük oranda belirmişti. Bundan sonraki kısım için isteklerin analizi sahne üzerinde çalışıldı.

8. PARAGRAF

Arada bir, tuhaf, yatay ağzını, bir şeyler çiğner gibi bayağı incelikli, yinelenir hareketlerle kımıldattığını fark ettim çok geçmeden. / İlk başta bana diş gösterdiğini sandım, sonra benden o mide bulandırıcı yemeği yememi istediğini düşündüm; sonra da dudak işaretleriyle iletişim kurmaya çalışabileceği geldi aklıma. / Öylesine elverişli elleri, ayakları, bacakları, esnek bir omurgası, filan olan ~~biri için oldukça~~ bir yaratığın sadece ağzını kullanıyor olması, korkunç. sınırlı ve kullanışsız bir dil ~~gibi görünüyordu~~; ama bunun da yaratığın bir sapıklığı olduğunu düşündüm. Dudak hareketlerini inceledim ve onları taklit edebilmek için çok uğraşım. Karşılık vermedi. Beni şöyle bir süzüp sonra da döndü gitti. <taklit>

Not:

-Paragraf boyunca canlandırma var.

9. PARAGRAF

Doğrusu ondan aldığım tek belirgin yanıt kişiler arası estetiğin acınası ölçüde aşağı bir düzeyindeydi. Her gün bir kez yaptığı gibi düğme itme yöntemiyle eziyet ediyordu bana. İlk birkaç gün boyunca bu grotesk rutine sabırla katlanmışım. Bir düğmeyi ittim mi ayağımda sinir bozucu bir karıncalanma duyuyordum, bir ikincisini ittiğimde bir çanak iğrenç kurumuş yiyecek buluyordum, üçüncü bir düğmeyi ittim mi hiç bir şey olmuyordu. Zekamı göstermek için belli ki üçüncü düğmeyi itmeme gerekiyordu. Ama anlaşılana benim zekam zindancımı rahatsız etti, çünkü ikinci günden sonra nötr düğmeyi kaldırdı. Ne yapmaya, ne elde etmeye çalışıyordu bilmiyorum, bildiğim tek şey onun tutsağı ve ondan çok daha ufak olduğumdu. Düğmelerin başından ayrılmak isteyince de fiziksel zor kullanarak beni oraya dönmeye zorluyordu. ~~Orada oturup habire düğmeleri iterek ya ceza ya aşağılanma ile karşılaşmak zorundaydım.~~ Durumun kasıtlı küçültücülüğü, bu havanın tahammül edilmez ağırlığı ve yoğunluğu, sürekli izlenme ama hiç anlaşılama duygusu, bütün bunlar beni tarif edilmesi imkansız bir hale soktu. Bunu anlatabilecek en yaklaşık şey On Kapı Düşü'nün sonundaki bütün geçişlerin kapandığı ve dansın korkunç biçimde dikey bir patlamaya ulaştığı son bölümü. Hissettiğim şey tam bu muydu söyleyemeyeceğim ama buna biraz benziyordu. Eğer bir kez daha bacağım sokulacak ya da kokmuş yiyeceklerle karşılaşacak olursam sonsuza dek dikey olacaktım... Düğmeleri duvardan söktüm (çiçek sapları gibi çıkıveriyorlardı) onları yere koydum ve üzerlerine ~~sırtım~~ dışkı bıraktım.

10. PARAGRAF

Yaratık beni derhal alıp hapishaneme geri koydu. Mesajı almış ve ona göre davranmıştı. Ama mesajın böylesine inanılmaz derecede ilkel olması mı gerekiyordu! / Ve ertesi gün, beni gene o düğmeli odaya koydu, düğmeler yepyenydi ve ben de onu eğlendirmek için cezalar arasında seçim yapmak zorundaydım... O zamana kadar yaratığın yabancı, dolayısıyla anlaşılamaz ve anlayışsız olduğunu, belki de bizle aynı tarzda bir zekaya sahip olmadığını filan söyleyip duruyordum kendime. Ama o zamandan beri biliyorum ki bütün bunların doğru olması yanında, kesinlikle ve son derece acımasız da.

11.PARAGRAF

Dün beni bebek labirentine koyduğunda, kımıldayamadım. Konuşma yetimi kaybetmişim (şu anda bunları zihnimde dans ediyorum elbette; o eski atasözünün de dediği gibi “en iyi labirent zihindedir”) ve orada sessizce kıvrılıp kaldım. / Bir süre sonra beni oradan çıkardı yine bayağı yumuşak davranarak. Davranışlarındaki en büyük sapkınlık da burada işte, bana hiçbir zaman zalimce dokunmuyor.

Beni gene hapisaneye koydu, kapıyı kilitledi ve içeriyi yenilmesi imkansız yiyeceklerle doldurdu. Sonra da iki ayağı üzerinde dikilerek bana baktı bir süre.

Notlar:

- düğmeli odadan hapisaneye
- hapisaneden düğmeli odaya
- düğmeli odadan bebek labirentine
- bebek labirentinden hapisaneye

12. PARAGRAF

Yüzü çok hareketli, ama yüzüyle konuşuyorsa bile ben anlamıyorum, bu çok yabancı bir dil. Ve vücudu hep bol, kıvrımlı örtülerle kaplı, tıpkı Suskunluk Andı içmiş yaşlı bir dul gibi. Ama onun iriliğine; ve başlarda tutarsız ve telafuzu bozuk cümleler söylediğini, bir embesilin hareketleri gibi ürkünç, anlamsız bir dans ettiğini sanıp da sonradan kesinlikle amaca yönelik hareketler olduğunu anladığım sert ve keskin kas duruşlarına alıştım artık. Şimdiyse duruşunda bunun da ötesinde bir şeyler gördüm. Hiçbir söz söylenmedi, ama yine de bir iletişim kuruldu. Orada durmuş beni seyrederken belirgin bir biçimde, öfkeli bir hüznün belirtisi gördüm, Sembria duruşu kadar belirgin. Aynı gevşek kıvılcıksızlık, aynı eğilmişlik, aynı bozgun ifadesi vardı duruşunda. Açık açık tek bir söz bile edilmedi, ama yine de pişmanlık, acıma, üzüntü ve hayal kırıklığına gömüldüğünü söyledi bana, bana işkence etmekten bıktığını ve bana yardımcı olmamı istediğini söyledi. Onu anladığımdan eminim. Cevap vermeye çalıştım. “Benden ne istiyorsun? Sadece ne istediğini söyle” demeye çalıştım. Ama açık konuşamayacak kadar güçten düşmüştüm, o da beni anlamadı. Hiç anlamamıştı zaten.

13. PARAGRAF

Artık öleceğim. Hiç şüphem yok, ölmemi seyretmeye gelecek. Ama ölüm anındaki dansımı asla anlamayacak.